

Д. Л. Шофолов, В. П. Строчаль

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкрито поняття готовності майбутніх екологів до професійної діяльності зі збалансованого природокористування, представлено розроблену структурно-логічну схему соціально-екологічного замовлення суспільства на підготовку майбутніх екологів до збалансованого природокористування, сформульовано професійні якості і здатності майбутнього фахівця-управлінця, конкретизовано зміст поняття «управління підготовкою майбутніх екологів до збалансованого природокористування».

Ключові слова: *готовність до професійної діяльності, управління підготовкою, майбутні екологи.*

Постановка проблеми. Підготовка фахівців, компетентних у питаннях сталого розвитку природи і суспільства, а саме фахівців зі збалансованого природокористування, є вкрай важливою і необхідною для нашої держави на шляху переходу її до сталого розвитку. Це можливо завдяки інтеграції освіти для сталого розвитку у національну систему освіти, підвищенню рівня кваліфікації та перепідготовки державних службовців і кадрів для різних галузей економіки відповідно до Стратегії СЕК ООН освіти для сталого розвитку; перегляду чинних та розробленню нових освітніх стандартів і кваліфікаційних вимог відповідно до принципів освіти для сталого розвитку; активного залучення спеціалізованих громадських організацій до формального та неформального навчання і освіти з питань сталого розвитку; розроблення сучасних засобів навчання і навчально-методичних матеріалів для викладання основ сталого розвитку, зокрема підготовка та видання підручників і посібників зі сталого розвитку, а також навчально-методичних матеріалів для педагогів, студентів, наукових працівників на всіх рівнях системи освіти і професійної підготовки; розробці та впровадженню у вищих навчальних закладах комплексної програми безперервного навчання та виховання студентів у галузі екології, захисту довкілля та раціонального природокористування з урахуванням усіх аспектів екології, ресурсозбереження, екологізації педагогічної, юридичної та медичної освіти; створенню нових та реорганізації діючих наукових, зокрема, еколого-експертних центрів, діяльність яких спрямована на дослідження та оцінку різноманітних проблем сталого розвитку, охорони довкілля, використання природних ресурсів, дотримання принципів екологічної безпеки; визначенню пріоритетних напрямів наукових досліджень у галузі сталого розвитку, використання природних ресурсів, охорони довкілля, створення засад екологічної безпеки; проведенню науково-практичних семінарів, конференцій з тематики сталого розвитку для студентів вищих навчальних закладів; розширенню міжнародної співпраці з провідними європейськими, американськими та канадськими університетами з акцентом на спільних наукових дослідженнях, академічних обмінах.

Підготовка майбутніх екологів до збалансованого природокористування передбачає комплекс скоординованої взаємодії (позитивно-ефективних впливів) систем вищої освіти і науки, органів влади, місцевого самоврядування, спеціально уповноважених інституцій у сферах екології, охорони навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки; орієнтована на задоволення соціоекологічного замовлення суспільства у

висококваліфікованих фахівцях за галузями працевлаштування; спрямована на формування і практичну реалізацію єдиних міжвідомчих принципів збалансованого природокористування; покликана забезпечити реалізацію екологічного законодавства у ході послідовної реалізації вимог щодо користування природними ресурсами, раціонального використання та охорони навколишнього середовища від шкідливих впливів; спрямована на дотримання екологічних процедур, обмежень і пріоритетів безпеки. Вищезазначене сприяє реалізації мети підготовки майбутніх екологів до збалансованого природокористування, а саме створенню умов сталого еколого-безпечного соціально-економічного розвитку соціоприродних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У галузі вищої екологічної освіти накопичено значні напрацювання, які охоплюють різноманітні аспекти фахової підготовки майбутніх екологів – дослідження систем управління станом довкілля (Ю. Злобін, С. Калиновський, А. Куценко, М. Назарук, Є. Пашков, М. Пустовойт та ін.); проблеми ступеневої підготовки екологів (Г. Білявський, М. Дробноход, В. Некос, Н. Рідей, О. Созінов, С. Степаненко та ін.); теоретичні й практичні засади прийняття фахівцями екологічно значущих управлінських рішень (В. Бакуменко, М. Білинська, А. Васильєв, А. Дегтяр, Д. Карамішев, Н. Карданська, Б. Литвак, В. Малиновський, Н. Мельтохова, Н. Миронова, Н. Нижнік, Г. Одінцова, Р. Фатхутдинов та ін.); реалізація принципів збалансованого природокористування у фаховій підготовці майбутніх екологів (В. Гетьман, М. Клименко, Л. Кожушко, Л. Мельник, В. Навроцький, Ю. Саталкін, Т. Сафранов, П. Скрипчук, І. Солошич, Т. Трушина, М. Шапочка, В. Шевчук, В. Шмандій та ін.).

Метою статті є розкриття соціально-екологічних потреб суспільства у підготовці майбутніх екологів до професійної діяльності та специфіки формування їх готовності до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Підготовка фахівців до збалансованого природокористування у Національному університеті біоресурсів і природокористування України забезпечується зі *здобуттям кваліфікацій* у базовому напрямі 6.040106 „Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” – еколога, викладача вищого навчального закладу. Нормативними документами з підготовки фахівців є освітньо-кваліфікаційна характеристика та освітньо-професійна програма напряму підготовки, які регламентують обов'язкові (нормативні) вимоги до змісту підготовки за типовим (базовим) навчальним планом. Ці нормативні документи регламентують організацію

навчально-виховного процесу підготовки екологів в університетах (рис. 1) [1].

Підготовка фахівців-екологів передбачає у майбутній професійній діяльності їхню *готовність* до: *основних* видів діяльності – вільного і професійного спілкування українською та іноземними мовами і професійної культури мовлення; професійної адаптації у різних культурних і професійному середовищах; оцінювання у історичній ретроспективі цивілізаційного розвитку, стану і розвитку навколишнього середовища – природних і антропогеннозмінених наземних і водних екосистем; аналізування соціоприродних систем та їх трансформації під впливом суспільно-політичних змін; психологічної акліматизації у колективі; здоров'язберігаючого способу життя; *базових* – фізико-математичного аналізування, узагальнення та систематизації інформаційних даних, застосування комп'ютерно-інформаційного забезпечення (засобів, методів) у повсякденному житті та професійній діяльності; застосування фундаментальних і загальноекологічних та біологічних знань з дем-, син-, аутоекології; фізико-хімічного, біоекологічного, метеоролого-кліматичного аналізування та оцінювання глобальних змін клімату, антропогенних впливів на стан навколишнього середовища; класифікації виробничих груп ґрунтів та визначення їх придатності; геологічного оцінювання природних, агро-, техно-, урболандшафтів; оцінювання гідроекологічного стану ландшафтів; *професійно-орієнтованих і практичних* – моніторингового, аудиторського, нормувального, моделювального, експертного, організаторського, управлінського, моделювально-прогнозувального видів екологічної діяльності (природокористування та охорона природи); праці охоронної діяльності та безпеки життєдіяльності; здійснення техніко-економічних обґрунтувань розробки планів розвитку природних та антропогеннозмінених територій; встановлення економічно доцільних видів галузевої господарської діяльності у певних природно-територіальних комплексах; нормування антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище; застосування процедури екологічної експертизи та аудиту щодо видів діяльності та при використанні агро- і біотехнологій; організації управління в екологічній діяльності; еколого-правового регулювання; екологічного просвітництва та забезпечення доступу до екологічної інформації; розроблення природоохоронних рекомендацій для побутової і фахової діяльності; організації екологічної мережі та аудитування природно-заповідного фонду; розроблення планів екологічної безпеки та соціально-економічного розвитку за видами економічної діяльності і типами природокористування; *спеціальних* – оцінювання впливу на навколишнє середовище агропідприємств, легкої, металургійної та фармацевтичної промисловості і тваринницьких комплексів; застосування природоохоронних технологій захисту агро-, лісо-, водо-, надроресурсів; розроблення та застосування заходів збереження, відтворення біорізноманіття, в тому числі агробіорізноманіття; вибір, застосування та удосконалення технологій утилізації, рекуперації відходів, використання мало- та ресурсоощадних технологій, у тому числі енергозбереження; проведення екологічної паспортизації населених пунктів, територій, підприємств, популяцій живих організмів (біосозологічна паспортизація); екологічне оцінювання стійкості, стабільності,

біоресурсного потенціалу флори та фауни, мікробного ценозу; розроблення концепцій, стратегій, планів і програм збалансованого природокористування та сталого розвитку соціоприродних систем; встановлення еколого-економічної доцільності розвитку виробничих видів діяльності; організації рекреаційної, туристичної, краєзнавчої діяльності; управління екологічною безпекою природокористування; проведення рекультивацийних і ландшафтно-відновних робіт та ландшафтного планування; організації міжнародної екологічної та науково-дослідної діяльності; екотоксикологічне оцінювання при антропогенному навантаженні на соціоприродні системи; екологічний контроль в агро-, урбо-, техно- і природних екосистемах; вибір, застосування та оцінювання впливу на навколишнє середовище агро- і біотехнологій; управління якістю сільськогосподарської продукції; проведення соціоекологічного моніторингу та соціальної роботи з різними групами населення; застосування геоінформаційних технологій при формуванні інформаційних баз екологічних даних; технічне регулювання у сфері екології, охорони навколишнього природного середовища та збалансованого природокористування; топографічна діяльність; *домінуючих спеціальних* – у сфері агроекології (розроблення, використання, застосування, оцінювання екологічних систем землеробства; проведення ветеринарно-санітарної експертизи та організації санітарно-гігієнічних робіт; екологічне оцінювання застосування технологій виробництва та переробки продукції тваринництва, систем удобрення, захисту рослин та агротехнічних видів робіт; стандартизація, сертифікація, ліцензування, маркування продукції і сировини, управління продовольчою безпекою; розроблення планів екологічного захисту в агроекосистемах; вибір і застосування природоохоронних біотехнологій); у сфері гідроекології (розроблення і проведення гідроекологічного моніторингу, водоохоронних заходів; розроблення планів водокористування, водовідведення та збереження водних ресурсів; гідробіологічне оцінювання водних екосистем; організація управління водоохоронною діяльністю); у сфері урбоекології (інженерно-екологічне планування територій, екологічне проектування; здійснення благоустрою територій населених пунктів; обґрунтування санітарно-захисних зон; розроблення планів забудови та екологічної оптимізації інфраструктури міських екосистем; екологічне управління житлово-комунальним господарством, управління екологічною безпекою промислових зон); у сфері біоекології (здійснення екобіоценологічної оцінки; біодіагностики геоаномальних територій; оцінювання біогеографічної структури ландшафтів; розроблення систем біологічного моніторингу наземних і водних екосистем; біотестування та біоіндикація); у сфері геоекології (застосування геофізичних методів дослідження; екологічне оцінювання геолого-розвідувальних та гірничовидобувних робіт; прогнозування стану і розвитку біогеоценозів); у сфері радіоекології (нормування дозового навантаження, розроблення систем радіаційного моніторингу, проведення радіаційного контролю в зонах посиленої уваги; ведення сільськогосподарської діяльності на радіаційно забруднених територіях; проведення радіоекологічної паспортизації підприємств); у сфері екологічного туризму (управління туристичною, екскурсійною, рекреаційною,

курортологічної діяльності; організація сервісних послуг; організація агроекологічного туризму); у сфері екологічного менеджменту (організація еколого-управлінської діяльності на різних рівнях управління галузями економіки та за різними типами природокористування; управління персоналом природоохоронних та структурно-організаційних підрозділів; розроблення і впровадження систем екологічного менеджменту на підприємствах і організаціях; науково-дослідна діяльність у сфері управління природокористуванням; впровадження заходів антикризового менеджменту на територіях із складними, кризовими екологічними ситуаціями; міжнародна природоохоронна, еколого-управлінська діяльність та співпраця; розроблення методичних рекомендацій з екологічного управління) [1-4].

Зміст підготовки магістрів-екологів за базовим напрямом зі спеціальності 8.04010601 „Екологія та охорона навколишнього середовища” зі здобуттям кваліфікації – еколог, викладач вищого навчального закладу передбачає формування *професійно-орієнтованої готовності* до: виконання працевпорядних вимог в галузі екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування; використання механізмів, засобів цивільного захисту населення та працюючих; міжнародного спілкування іноземною мовою та мобільності за професійними видами діяльності; застосування наукових методологій, самостійних, експериментальних досліджень; розроблення методик викладання дисциплін у вищій школі; психолого-педагогічної та соціально-психологічної діяльності; сприйняття і вирішення педагогічних завдань; *професійної та практичної готовності* до: ефективного впровадження систем екологічного аудиту та менеджменту, моніторингу якості їх результативності; юридично-правового консультування у сфері екологічного, земельного і аграрного права; еколого-правового регулювання власної професійної діяльності; здійснення системного аналізу якості навколишнього середовища та його складових, оцінювання впливу на його стан, видів виробничої, комунально-побутової діяльності; застосування сучасних інформаційних ресурсів, оперування і систематизації інформаційних баз даних для прийняття екологічно значущих управлінських рішень при вирішенні екологічних завдань різної складності; захисту особистих професійних здобутків при використанні юридичних нормативів правого захисту інтелектуальної власності; *галузевої професійно-практичної готовності*: у галузі екології та охорони навколишнього середовища – до прийняття геополітичних еколого-управлінських рішень у професійній діяльності на підприємствах спільних форм власності; застосування корпоративно-управлінської культури спілкування; екосистемного оцінювання природоохоронних планів розвитку галузей економіки; у галузі збалансованого природокористування антропогеннозмінених екосистем та управління ними – передбачення, запобігання та усунення екологічних ризиків і небезпек під впливом антропогенного навантаження у антропогенно трансформованих соціоприродних системах; інтегрованого управління у консолідації земель (водний і земельний менеджмент); розроблення програм впровадження та забезпечення збалансованого природокористування; організації, розміщення, утилізації,

знешкодження та захоронення відходів різного походження; управління соціоекономічним, екологобезпечним розвитком, розроблення концепцій та стратегій сталого розвитку галузевого та регіонального призначення; здійснення експертизи ефективності управління; *спеціальної професійної готовності* до: організації, забезпечення, здійснення і дотримання екологічного контролю у агросфері, техносфері та урбосфері – моніторингу, аудиту, паспортизації, експертизи, інспектування; технічного регулювання з екологічної стандартизації, сертифікації, ліцензування, метрології; еколого-маркетингової діяльності; стратегічного управління, моделювання, прогнозування; проектування та дизайну; моніторингу систем управління якістю на виробництві, у галузі, у сфері діяльності; біоекологічного контролю – моніторингу біорізноманіття, біосологічної паспортизації, аудиту природно-заповідних територій; біодіагностики усередненої видової різноманітності природного біорізноманіття; оцінювання біоресурсного потенціалу у сферах (гідросфері, геосфері і біосфері); розроблення заходів впровадження з біобезпеки, в тому числі при застосуванні технологій в галузі; соціоекологічного контролю та експертизи стану та розвитку територій і видів професійної діяльності – соціоекологічного моніторингу, експертизи, оцінювання демографічних ресурсів, кадрового потенціалу, соціоприродного потенціалу відтворення; управління соціоекономічним і екологобезпечним розвитком територій та підприємств; розроблення програм з радіоекологічної безпеки, харчової безпеки, цивільної безпеки, безпеки життєдіяльності тощо та екобезпечних технологій їх підтримки, інноваційної фахової діяльності з впровадження концепцій і стратегій оптимізації природокористування [3, 4].

Для входження майбутнього еколога у професійну екологічну діяльність як у процес управління збалансованим природокористуванням, а саме реальну організацію його удосконалення (модернізацію, оптимізацію, інноватизацію) на рівнях дії і взаємодій, необхідно, щоб здатності, якості, уміння і навички фахівця-управлінця відповідали професійній затребуваності (вимогам) у сферах працевлаштування та запобігали ефектам системного відторгнення, гальмування новачків в еколого-управлінській, соціоекономічній, фінансовій і виробничій діяльності окремої галузі. Управлінська природоохоронна діяльність характеризується різними рівнями якісних параметрів і проекційно може виконуватись з різною ефективністю, що обумовлено багатьма факторами, але, в першу чергу, залежить від особистих і професійних якостей майбутнього керівника, необхідність яких визначається змістом, характером і призначенням діяльності з управління природокористуванням.

Майбутній еколог як фахівець зі збалансованого природокористування – це суб'єкт екологічного управління, який пройшов спеціальну підготовку (засвоїв сучасні наукові знання з управління природокористуванням, здобув уміння і навички досягати поставленої мети), обійняв управлінську посаду, став керівником (менеджером, управителем) з посадовими обов'язками обумовленими в інструкції організації, притримується стандартів, зовнішніх атрибутів поведінки, притаманних керівництву.

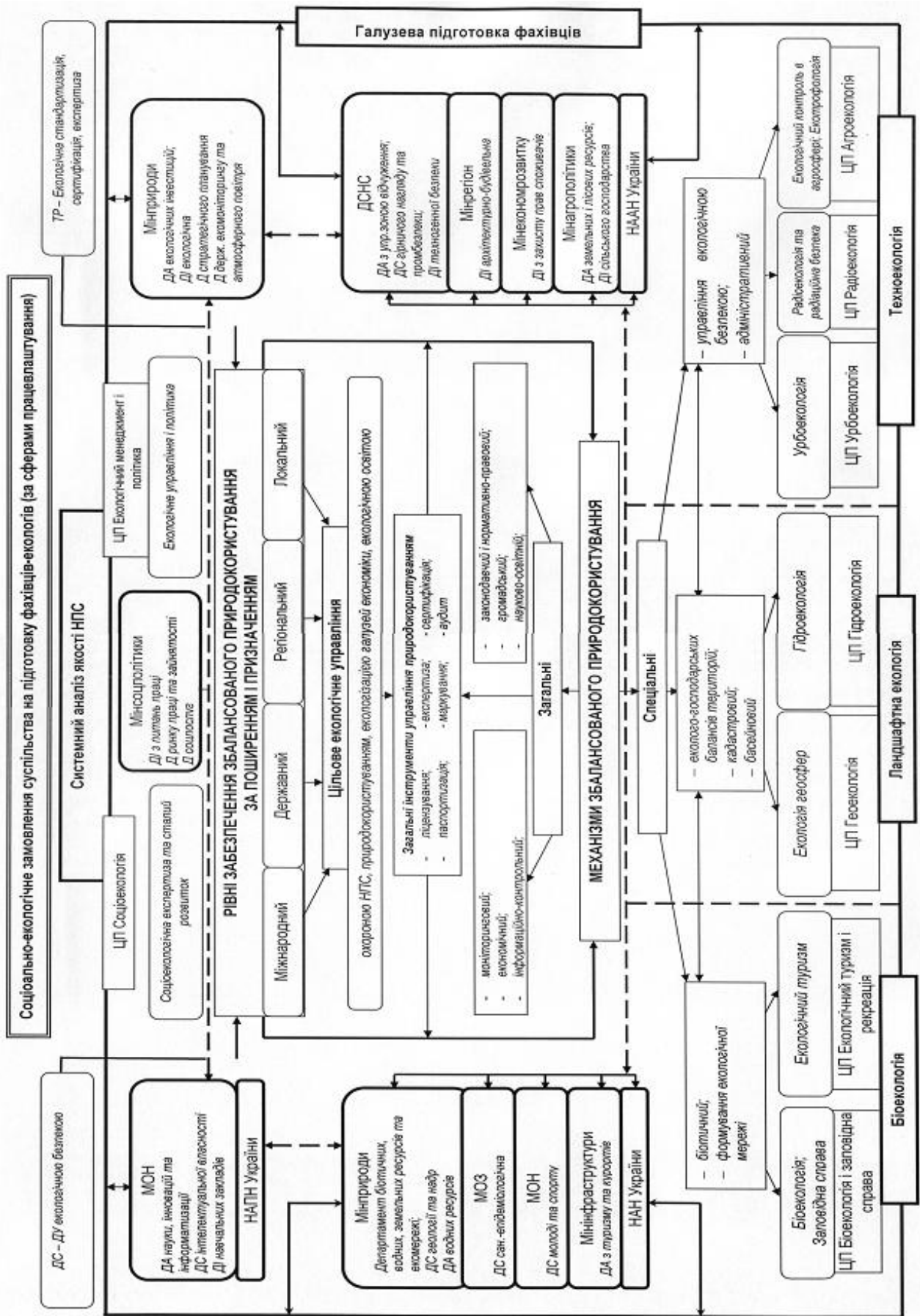

Рис. 1. Структурно-логічна схема соціально-екологічного замовлення суспільства на підготовку майбутніх екологів до збалансованого природокористування

В авторському трактуванні, *професійні якості майбутнього фахівця-управлінця* у галузі екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування – це особисті характеристики, які забезпечують максимальну ефективність і успішність у сфері управління природокористування. Організаторські здатності фахівця зі збалансованого природокористування полягають в умінні пізнавати самого себе, як частину соціоприродної системи; розпізнавати людей за неповними інформативними даними щодо їх взаємозв'язків з навколишнім природним та соціальним середовищем; встановлювати, підтримувати і розвивати психологічні контакти з людьми незалежно від їх професійної, соціальної реалізації (статевої, вікової, національної, релігійної приналежності); здійснювати соціопедагогічний моніторинг різних категорій верств населення в їх повсякденній і професійній діяльності; застосовувати управлінські важелі впливу для формування у них менеджерських здібностей; використовувати власні повноваження для досягнення ефективності системи управління природокористуванням та якістю складових довкілля.

З'ясовано, що організаторські здібності майбутнього еколога як фахівця-управлінця обумовлюють такі риси характеру, як: самостійність, активність, ініціативність, рішучість, вольовитість, наполегливість, здатність передбачати результати своєї цілеспрямованої екологічної діяльності. Особливе місце посідають комунікативні здібності, що мають затребуваність в екологічному управлінні, оскільки сприяють ефективності ділової взаємодії з підлеглими. До числа комунікативних здібностей відносимо наступні особисті якості: організованість, впевненість, оптимізм, незалежність, незаангажованість, скромність, емпатильність, співчутливість, обов'язковість, щирість, активність, тактовність, толерантність, безкорисність, корпоративність. Гальмують ділову взаємодію наступні якості особистості: скептицизм, песимізм, соромливість, покірність, поблажливість, бравування, завищеність власних можливостей, прагнення до домінування, агресивність, авторитарність, самовдоволення, запальність, упередженість, грубість, деспотизм, нехтування, зневажливість, відособленість, образливість, підозрілість, замкнутість, скритість, боязкість.

До ведучих можна віднести педагогічні здібності еколога як фахівця-управлінця з природокористування, а саме: педагогічна тактовність, соціо-психологічна спостережливність, зацікавленість у роботі з людьми, уміння проектувати та прогнозувати перспективи індивідуального розвитку підлеглого, об'єктивно оцінювати рівень професіоналізму співробітників, ораторська майстерність. Взаємозбагачування і доповнення здібностей утворюють цілісний комплекс особистих якостей управлінця, удосконалення і розвиток яких можливий, якщо майбутній фахівець вимогливий до себе, працює самовіддано, самокритичний, прагне досягти найвищих результатів, ініціативний, самостійний, креативний.

Професійна діяльність фахівця зі збалансованого природокористування – це система заходів за напрямками щодо збереження природних ресурсів і запобігання забрудненню їх компонентів; ліквідації негативних впливів антропогенної діяльності на довкілля; відтворення природно-ресурсних компонентів; раціоналізації

використання сировинних і інших природних ресурсів при мінімальному виробничому споживанні; мінімізації відходів виробництва і споживання, утилізації і оптимального екологічно допустимого розміщення виробництв в природному середовищі; охорони унікальних природних комплексів від знищення, забруднення та інших видів деградації; процес реалізації професійних, науково-методологічних, управлінських, психолого-педагогічних, особистих якостей менеджера з готовністю до збереження, відновлення й відтворення природно-ресурсного потенціалу з екологічним керуванням.

Професійна діяльність майбутнього еколога відрізняється від інших видів діяльності соціокультурною, нормативно-регламентуючою, корпоративно-управлінською сутностями, а за змістом є геополітичною, екосистемною, методологічною і транскордонно значимою. Її багатогранність обумовлена особливостями реалізації на рівнях (мега – національному за типами природокористування, мезо – регіональному за галузями народногосподарської діяльності, мікро – локальному за специфікою виробництв і підприємств), за призначенням у сферах (земле-, водо-, лісокористування та користування рослинним і тваринним світом), у процесі застосування механізмів управління природокористуванням (як сукупність принципів, методів, форм, засобів екологічної організації і раціонального керування, охороною довкілля і екологічною безпекою життєдіяльності). Необхідність професійної діяльності еколога зумовлена біосоціальною стратегією виживання і якістю життя, глобальними екологічними проблемами та покликана їх запобігати і усунути.

Домінуючими видами професійної діяльності майбутнього еколога при управлінні природокористуванням є: системний аналіз стану і розвитку соціоприродних систем (їх інституційних та природних складових); діагностика та мотивування поведінки своїх підлеглих; антикризовий менеджмент природокористування; екологічні – оцінювання, моніторинг, експертиза, аудитування, паспортизація, ліцензування, маркетинг, стандартизація, сертифікація; екологічне планування, моделювання, прогнозування, проектування; природоохоронний контроль і безпека; організація і проведення переговорів, участь у міжнародних узгоджувальних процесах із забезпечення сталості [4].

До характерних ознак професійної успішності майбутнього еколога в управлінні збалансованим природокористуванням відносимо такі *здібності*: організаційні (цілеспрямоване волевиявлення, рішучість, наполегливість, креативність у організації ландшафтного планування, природоохоронної та господарської діяльності, стану і розвитку територій та об'єктів), лідерські (керування навколишнім середовищем та його складовими), культурологічні (ноосферноорієнтована, управлінська, організаційна, корпоративна культура спілкування з партнерами і підлеглими), комунікативні (узгоджена взаємодія, контактування, розвиненість вербального і невербального професійного спілкування, у тому числі на міжнародному рівні), управлінські (самоуправління, саморегуляція, самоконтролю, самодостатня позитивна рефлексія соціоприродної єдності), ділові (екологічне підприємництво, перспективне цілевстановлення, моделювання сприятливих можливостей

природних і антропогенно змінених систем, своєчасна модернізація організаційної структури для збалансованого природокористування), аналітичні (розвинене екосистемне мислення, високий рівень операційності наукового понятійно-категоріального апарату), абстрагування (глобальне екологічне оцінювання, екосистемність і геополітичність); *особисті якості*: ерудованість, енергійність, зовнішня привабливість (охайність, елегантність, гарні манери, вихованість, чіткість і зрозумілість живої мови), впевненість у собі під час прийняття екологічно значущих управлінських рішень; цілеспрямованість (пріоритет мотивів організаційної екологічної діяльності); біологічна та екологічна етика, тактовність (здатність виявляти почуття міри і знаходити найкращу форму вчасно), ноосферноорієнтована дієвість (вміння вести за собою людей, активізувати їх діяльність, знаходити найкращі засоби емоційно-вольових впливів і обирати момент для їх застосування), вимогливість, критичність (уміння виявляти і виділяти значимі для діяльності відхилення від встановлених норм екологічної допустимості і соціоекономічної доцільності), гнучкість (лабільність планування за різних коливань управлінських ситуацій), креативність (творчий підхід до вирішення управлінських завдань з оптимізації екологічних ситуацій, схильність до імпровізації), наявність розвинутої інтуїції (передбачення розвитку), прагнення до постійного особистісного росту (професійне та особистісне самовдосконалення), наявність почуття гумору (позитивний вплив на психологічний клімат в організації).

Висновки. Узагальнюючи викладене, можемо визначити *управління підготовкою майбутніх екологів до збалансованого природокористування* як комплекс заходів і дій, спрямованих на отримання оптимальних умов для досягнення позитивно ефективного результату найбільшої

якості освітніх послуг при мінімізації ресурсних витрат (за цільовим об'єднанням ресурсів), забезпечення і досягнення мети, яка полягає у формуванні готовності фахівців до збалансованого природокористування (екобезпечного, соціально-економічного розвитку соціоприродних систем за умови інституційної узгодженості); *функція* процесу управління неперервною освітою (багаторівневої ступеневої системи), що реалізується покроково, забезпечуючи організаційний порядок, дієвість і гармонійність у системі цільової підготовки майбутніх екологів до управління природокористуванням, освітніх управлінських механізмів як сукупності засобів реалізації управлінських процесів та способів впливу на розвиток керованих суб'єктів (що базуються на принципах наукової обґрунтованості, об'єктивності, цілісності, узгодженості) з використанням відповідних методів управління (інструментів) – адміністративних, економічних, соціально-політичних (квалітологічних, екологічних, кадрових та безпеки), морально-етичних; *форма* управлінської діяльності, що виражається у практичній активності навчальних (науково-дослідних, виробничих) структурних підрозділів щодо організації, формування навчально-виховного процесу, управлінських цілей і функцій для забезпечення їх власної реалізації, якості наданих освітніх послуг, задоволення потреб споживачів і зацікавлених сторін (випускників – майбутніх фахівців, їх батьків, роботодавців, інвесторів, підприємців, управлінців, політиків, науковців, громадськості) відповідно до соціоекологічного замовлення суспільства.

Перспективним напрямком наших подальших досліджень є формування екологічної готовності керівників структурно-організаційних підрозділів ВНЗ до розробки й упровадження в організаційно-управлінську систему екологічної політики освітнього закладу..

ЛІТЕРАТУРА

1. Рідей Н. М. Ступенева підготовка майбутніх екологів: теорія і практика: монографія / Н.М. Рідей. – Херсон: Олді-плюс, 2011. – 650 с.
2. Рибалко Ю. В. Формування професійної компетентності майбутніх екологів у фаховій підготовці у вищих аграрних навчальних закладах: монографія / За заг. ред. д. пед. н., проф. Н. М. Рідей // Ю. В. Рибалко. – Херсон: Грін Д.С., 2013. – 230 с.

REFERENCES

1. Ridei, N. M. (2011). *Stupeneva pidhotovka maibutnikh ekolohiv: teoriia i praktyka: monohrafiia [Graduate training of future ecologists: theory and practice: Monograph]*. Kherson: Oldi-plus [in Ukrainian].
2. Rybalko, Yu. V. (2012). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ekolohiv u fakhovii pidhotovtsi u vyshchykh ahrarnykh navchalnykh zakladakh: monohrafiia [Formation of professional competence of ecologists in professional training of higher agricultural education establishment:*

3. Строкаль В. П. Методика організації навчальних практик у майбутніх екологів: монографія / За заг. ред. д. пед. н., проф. Н.М. Рідей // В. П. Строкаль. – Херсон: Грін Д.С., 2012. – 264 с.
4. Шофолов Д. Л. Управління підготовкою майбутніх екологів до збалансованого природокористування: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.06 / ДЗ „Луг. нац. ун-т ім. Т. Шевченка”. – Луганськ, 2013. – 20 с.

Monograph]. Ridei, N. M. (Eds.). Kherson: Grin D. S. [in Ukrainian].

3. Stokal, V. P. (2012). *Metodyka orhanizatsii navchalnykh praktyk u maibutnikh ekolohiv: monohrafiia [The methodology of the future ecologists training practices: Monograph]*. Kherson: Grin D. [in Ukrainian].

4. Shofolov, D. L. (2013). *Upravlinnia pidhotovkoiu maibutnikh ekolohiv do zbalansovanoho pryrodokorystuvannia [Management of future environmentalist to sustainable use of natural resources]. Candidate's thesis. Luhansk [in Ukrainian].*

Д. Л. Шофолов, В. П. Строкаль

ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ ЭКОЛОГОВ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье раскрыто понятие готовности будущих экологов к профессиональной деятельности по сбалансированному природопользованию, представлена разработанная структурно-логическая схема социально-экологического заказа общества на подготовку будущих экологов к сбалансированному природопользованию, сформулированы профессиональные качества и способности будущего специалиста-управленца, конкретизировано содержание понятия «управление подготовкой будущих экологов к сбалансированному природопользованию».

Ключевые слова: готовность к профессиональной деятельности, управление подготовкой, будущие экологи.

D. L. Shofolov, V. P. Strokal

FORMATION OF FUTURE ECOLOGISTS' READINESS FOR WORK

The article discloses the content of training future ecologists carried out at the educational and qualification level of Bachelor majoring in “Ecology, environmental protection and balanced nature resource use” with obtaining the qualification of ecologist. It was found out that management of training future ecologists to balanced nature resource use can be considered as a complex of measures and actions aimed at creating favorable conditions for achieving positive effective results with the highest quality of educational services and spending minimal level of resources, providing and achieving the aim of the formation of future specialists' readiness for balanced nature resource use (ecologically safe, social and economical development of social and natural systems under conditions of institutional coherence); the function of the process of continuing education management (multilevel graded system) which is implemented stepwise providing organizational order, efficiency and balance in the system of target preparation of future ecologists for the management of nature resource use, educational managerial mechanisms as a complex of means of implementing managerial processes and ways of influence over managed subjects (which are based on principles of scientific validation, objectivity, integration, coherence) with the use of correspondent methods of management – administrative, economic, social and political (qualitological, ecological, personnel and safety), moral and ethical; the form of management activity which is expressed in practical work of educational (scientific and research, industrial) structural subdivisions on the organization, formation of training and educational process, managerial aims and functions for providing their realization, the quality of educational services, meeting the needs of customers and concerned parties (graduates – future specialists, their parents, employers, investors, entrepreneurs, executives, politicians, scientists, community) according to social and economic needs of a society.

Keywords: readiness for work, management of training, future ecologists.

Подано до редакції 11.04.2014
